

УДК 378.046-021.68:001.895

PEDAGOGICAL INTERACTION AS A NECESSARY COMPONENT OF INNOVATIVE LEARNING IN THE POST-GRADUATE TEACHER EDUCATION SYSTEM**ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ**

Tsybulska S./ Цибульська С.М.

с.р.с./к.п.н.

ORCID: 0000-0001-5935-3351

Borys Grinchenko Kyiv University,

Kyiv, Bulvarno-Kudryavska, 18/2, 04053

Київський університет імені Бориса Грінченка,

Київ, Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053

Анотація. У статті розглядаються питання запровадження інноваційних технологій навчання у систему післядипломної педагогічної освіти як базових у розвитку компетенцій слухачів; охарактеризовано перспективні інноваційні технології, що здатні позитивно впливати на підвищення рівня кваліфікації педагогічних працівників; розкрито особливості створення інноваційного освітнього середовища та формування успішного вчителя засобами педагогічної взаємодії.

Ключові слова: педагогіка взаємодії, співробітництво, інноваційні технології, інноваційні технології навчання, інноваційні оптимально-інтенсивні технології, викладач, педагог.

Вступ.

Початок ХХІ століття ознаменувався глобальними перетвореннями в соціальній, економічній, політичній сферах. Кардинальні зміни торкнулися і галузі освіти: проголошено ідеї гуманістичного спрямування в усіх сферах життєдіяльності людини, утвердження поваги до особистості та підтримки її розвитку, декларування важливості знань як основного рушія суспільного добробуту та прогресу.

Вектор розвитку української освіти проклямовано Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», які визначають важливі завдання: «створення умов для задоволення освітніх і професійних потреб, підвищення професійного рівня, різнобічного розвитку та самореалізації особистості»[3], і спрямовані на підготовку до життя в динамічному, швидкозмінному, взаємозалежному світі.

Успішне вирішення цих завдань підвищить конкурентну спроможність наших спеціалістів, дозволить успішно інтегруватись у освітній простір як європейської спільноти, так і світового співтовариства країн, не втративши при цьому національну ідентичність нашої освіти і культури, зберігши її найкращі досягнення та здобутки.

На технологічному рівні це пов'язано із запровадженням нових освітніх стандартів, створенням навчальних програм, що відповідають потребам суспільства, вибором сучасного змісту підручників, дидактичних матеріалів, пошуком ефективних методів та технологій навчання. Ці зміни безпосередньо стосуються і післядипломної освіти, яка покликана не тільки відповідати на епохальні виклики суспільства, але й прогнозувати та випереджати їх,

залишаючись на вісті освітнього прогресу. Досягти успіху на цьому шляху можливо за умови створення інноваційного освітнього простору шляхом широкого впровадження інноваційних оптимально-інтенсивних технологій навчання у діяльність закладів післядипломної педагогічної освіти. А також через застосування педагогіки співробітництва для формування продуктивної взаємодії викладача й слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Основний текст.

Проблема удосконалення педагогічної діяльності завжди викликала велику зацікавленість та була предметом дослідження у працях багатьох науковців. Зокрема про важливу роль закладів післядипломної освіти у реформуванні галузі писали Л.Даниленко, Н.Клокар, М.Лапенко, Т.Сорочан. Значну увагу дослідників привертало питання підвищення кваліфікації педагогів та особливості процесу навчання у системі безперервної освіти (В. Боднар, Л.Гончаренко, А. Зубко, Н. Клокар, В.Олійник, Т. Сущенко). У період реформування для науковців епіцентром дослідження постають питання впровадження інноваційних технологій навчання у систему післядипломної освіти, вивченню якого присвячені праці С. Василеко, Н.Морзе, Л. Сігаєва, С. Сисоєвої, І. Якухно. Значну увагу вчені приділяють дослідженню впливу педагогіки співробітництва на формування особистості сучасного педагога (Н.Кузьміна, Л. Пінчук).

Аналіз проведених досліджень дає можливість стверджувати, що і сьогодні залишаються не визначеними у повному обсязі і дискусійними питання інноваційних оптимально - інтенсивних технологій, форм, методів, прийомів педагогіки співробітництва, які використовуються у післядипломній освіті. Таким чином, недостатнє розкриття, наукова та практична значущість, актуальність проблеми зумовили вибір теми статті: «Педагогічна взаємодія як необхідна складова інноваційного навчання у системі післядипломної освіти педагогів».

Мета дослідження полягає у виявленні найбільш популярних інноваційних технологій навчання та кращих педагогічних практик на основі партнерської взаємодії у діяльності закладів післядипломної освіти та визначення їх впливу на підвищення якості роботи вчителів.

На сучасному етапі домінантним напрямком розвитку державної політики в галузі післядипломної педагогічної освіти стало створення умов для безперервного удосконалення компетентності вчителя шляхом реалізації індивідуальних освітніх маршрутів та використання інноваційних технологій і методів у підвищенні кваліфікації. Зокрема це відображено у законодавчих та нормативних документах, що визначають державну політику України у галузі освіти: Закони України „Про освіту” (2017), «Про вищу освіту»(2014), Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (2019), законопроект «Про освіту дорослих» (2023 реєстр. № 7039).

Заклади післядипломної освіти спрямовують свою діяльність на удосконалення системи викладання шляхом відбору якісного викладацького складу, використанням новітнього науково-методичного забезпечення процесу навчання, запровадженням інноваційних технологій.

На нашу думку, застосування інноваційних технологій як ефективного поєднання не тільки нових підходів, сучасних методів, передових ідей педагогіки партнерства, але й модернізованого педагогічного процесу, що ефективно діє в конкретних умовах його реалізації, дозволить успішно розв'язувати завдання, які стоять перед післядипломною освітою.

Оскільки сучасні технології дозволяють проектувати і конструювати педагогічний процес у відповідності до суспільних потреб і запитів, заклади освіти шукають такі шляхи технологізації навчального процесу, котрі у динамічних умовах забезпечать найбільшу ефективність щодо розв'язання завдань освіти з найменшими ресурсними затратами. Саме реалізація інноваційних оптимально - інтенсивних технологій у практику післядипломної освіти може відкрити нові горизонти для цієї галузі освіти.

Під інноваційними оптимально - інтенсивними технологіями розуміємо цілеспрямоване системне поєднання прийомів, методів, способів організації навчальної діяльності (комплекс дій, операцій і процедур), що об'єднують процес навчання від визначення його мети до гарантованого одержання очікуваних результатів та забезпечують найбільшу ефективність щодо розв'язання завдань освіти з найменшими ресурсними затратами.

Погоджуємося з думкою С. Сисоевої, що «впровадження ефективних технологій може наблизити до вирішення найважливішої проблеми у педагогіці - управління процесом навчання, спрямованого на розвиток особистості і її професійне становлення, - оскільки інтереси і потреби особистості завжди пов'язані з її самореалізацією у професійній діяльності і життєтворчості» [4, с.74].

Спрямованість ефективних технологій на індивідуальний розвиток педагога надає їм характеру особистісної зорієнтованості, визначає пріоритетними рівноправні, суб'єкт-суб'єктні відносини. Оскільки взаємодія між викладачем та слухачем відбувається не тільки на інформативному, але й на особистісному рівнях, нові знання вбудовуються, асимілюються у життєвий досвід дорослої людини, і якщо цей процес викликає особисту зацікавленість у двох сторін, можна стверджувати появу партнерських стосунків, педагогічне співробітництво, яке створює умови для перетворення об'єкта навчання в активного суб'єкта.

У педагогіці співробітництво (взаємодію) слід розуміти як систему навчальних дій суб'єктів педагогічного процесу, в основі яких знаходяться ідея гуманізації, демократизації, спільності, рівності та єдності інтересів. На думку О.Грудиніна, «педагогічна взаємодія учасників педагогічного процесу є системою взаємного впливу суб'єктів, залучених до спільної цілеспрямованої діяльності на базі професійної освіти» [1, с. 248]. Вчений переконаний, що означена діяльність відбувається через погоджені та скоординовані дії суб'єктів освітнього процесу, які не тільки не суперечать одна одній, але й доповнюють та поглиблюють комунікацію.

Рівноправна, особистісно зорієнтована суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладача і педагога відбувається через педагогічні комунікативні акції, які кардинально міняють свій характер: від монологу викладача до відкритого

діалогу та активного полілогу як форми групового спілкування. Дослідження ряду вчених та наш практичний досвід переконують, що зростання активної діяльності слухачів, яке проявляється у невпинному прагненні особистості до самореалізації, самоактуалізації, до якомога повнішого виявлення своїх можливостей та розкриття здібностей, відбувається у результаті використання інноваційних технологій, які сприяють формуванню комунікативної культури, удосконалюють уміння працювати у команді, розвивають культуру інноваційного мислення педагогів.

Проведені дослідження надають нам можливість стверджувати, що і сьогодні у повному обсязі залишаються не визначеними і дискусійними питання класифікації інноваційних технологій. Зокрема Л.Даниленко вважає, що «у системі післядипломної освіти до інноваційних відносять такі технології: особистісно орієнтовані, інтеграційні, інформаційні, дистанційна, модульно-розвивальна, розвивальна та інші технології» [2, с.5]. «Їх впровадження має на меті сприяти формуванню готовності тих, хто навчається, адекватно розв'язувати проблеми сучасності, реагувати на них, прогнозувати й змінювати соціальну реальність». [2, с.5].

На переконання Л.Сігаєвої до основних інноваційних технологій в освіті дорослих слід віднести наступні:

- технології навчання, засновані на використанні ЕОМ;
- інтернет-технології;
- комп'ютерні програми навчального призначення;
- інформаційні технології, використання яких дозволяє збільшити ефективність навчання;
- інноваційні форми активізації пізнавальної діяльності студентів. [5, с. 143].

Беззаперечними є твердження автора, що «швидкі темпи розвитку сучасних інформаційних технологій сприяли зародженню дистанційного навчання, яке входить у ХХІ ст. як одна з найефективніших систем підготовки та безперервної підтримки освіченості і знань фахівців високого кваліфікаційного рівня» [5, с.143].

Значні напрацювання щодо практичної реалізації інноваційних технологій має кафедра дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти університету імені Грінченка, викладачами якої активно розробляються і впроваджуються технології навчання дорослих різного типу: структурно-логічні (задані), комп'ютерні, тренінгові та дистанційні. Розглянемо їх детальніше.

Серед характерних особливостей **структурно-логічних (заданих) технологій** визначають поетапну організацію постановки завдань процесу навчання, вибору способів їх розв'язання, діагностики й оцінки одержаних результатів (лекції, інтерактивні лекції, обмін досвідом тощо).

Інноваційна лекція має на меті надати теоретичну підготовку слухачеві. Зацікавити, стимулювати пізнавальну активність, спрямовуючи думку від простого до складного. За формою це можуть бути лекції-бесіди, лекції-консультації, особливої популярності набирають відеолекції та лекції-відеотренінги.

Інтерактивна лекція спрямована на активізацію вищих когнітивних процесів сприйняття слухача та обробки інформації. Її особливістю є постійний контакт та взаємодія з аудиторією. Мета такої лекції - спонукати до міркування. Лектор інтригує цікавими запитаннями, історіями, представляє навчальний кейс або фільм, рефлексує.

Конференція з обміну досвідом – це цікавий масштабний формат підвищення кваліфікації, особливий інтерактивний вид навчального заняття, який забезпечує жваве спілкування між учасниками, дає можливість дискутувати та отримати найкращий передовий досвід від колег. А також відкриває шлях для створення власної траєкторії професійного розвитку.

На нашу думку, важливою умовою ефективного навчання в системі післядипломної освіти є самостійне засвоєння слухачами знань і набуття умінь у процесі активної розумової та практичної діяльності.

У контексті інноваційного розвитку таке навчання відбувається через застосування комп'ютерних, тренінгових та дистанційних технологій.

Комп'ютерні технології отримали широке розповсюдження з появою інформаційних навчальних програм різних типів. Слухачі мають змогу працювати з розвивальними програмами, користуватися електронними підручниками. А викладачі за допомогою контрольних навчальних програм отримують зворотний зв'язок зі слухачами та відслідковують результативність навчального процесу.

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему освіти призвело до зміни ролі викладача та появи нових методів, організаційних форм і засобів навчання. У контексті інноваційного розвитку післядипломної освіти на основі інформаційно-комунікаційних технологій з'явилося навчання за **дистанційною формою**.

Викладачами нашої кафедри було досліджено, що у роботі з дорослими людьми впровадження дистанційного навчання відбувається більш ефективно, якщо дотримуватися певних положень:

- теоретичний матеріал подавати у вигляді модулів, невеликими обсягами, стисло та компактно;
- модулі супроводжувати мультимедійними матеріалами;
- викладач- тьютор консулює та надає підтримку слухачам;
- контакт зі слухачами здійснюється засобами мобільного зв'язку та через електронну пошту;
- організація безпосереднього спілкування відбувається за допомогою форумів, інтернет і відеоконференцій.

Серед сучасних популярних інноваційних технологій слід відзначити **тренінгові технології**. Проведення тренінгу має на меті удосконалення практико-орієнтованих умінь та навичок слухачів, розвиток творчих здібностей педагогів, формування компетентностей для успішної реалізації професійної діяльності. У ході розв'язання типових завдань, представлених у вигляді тестів чи практичних вправ, учасники відпрацьовують алгоритми навчально - пізнавальних дій, напрацьовують навички міжособистісної комунікації, розв'язують змодельовані ситуації, вирішують проблеми та знаходять спільні

точки зору. Як зазначали слухачі курсів підвищення кваліфікації, тренінг є не тільки важливим інструментом опанування знань та розширення власного досвіду, а й цікавим процесом пізнання як себе, так і інших колег. Тому, на переконання Ю. Швалба, тренінги, спрямовані на формування і розвиток особистої і професійної компетенції, повинні стати одним із провідних засобів професійного навчання [7, с. 188].

Усе більшої популярності набуває особлива педагогічна діяльність – **консультування**. Це унікальний процес взаємодії викладача і слухача, який опирається на досвід обох суб'єктів, враховує індивідуальні характеристики та оптимізує підходи до змісту освіти.

Консультація – новий вид навчального заняття, на якому викладачі кафедри допомагають педагогам у вирішенні професійних проблем: надають інформаційну підтримку, розробляють рекомендації, дають практичні поради. Сприятливі умови для співпраці та самозміни забезпечує формат проведення занять, який може бути як індивідуальним, так і груповим.

Слід зазначити, що професійна діяльність інноваційного спрямування вимагає від викладача нових знань, особливих навичок та здібностей, творчого підходу до організації освітнього процесу.

Адже першочерговим завданням інноваційної діяльності у закладах післядипломної освіти є формування педагога - креативного дослідника з розвинутою пізнавальною активністю, критичним та системним мисленням, з неординарним баченням проблеми, самостійністю та багатоваріантністю її вирішення, постійним пошуком нового у організації освітнього процесу. Готовність до впровадження інновацій повинна визначатися глибоким усвідомленням внутрішнім станом особистості викладача, який спонукає його до активного пошуку ефективних форм, методів, технологій та нових навчальних дій. Педагог, у якого сформована готовність до наукової та інноваційної діяльності, відрізняється стійкою вмотивованістю, сучасним форматом мислення, системним та творчим підходом до вибору технологій навчання та їх застосування, глибокої рефлексії результатів діяльності.

Дослідження ряду вчених та наш практичний досвід переконують, що використання інноваційних технологій призводить до зростання активної діяльності слухачів не тільки під час занять, вебінарів, тренінгів, але проявляється й у неспинному прагненні особистості до самореалізації і самоактуалізації, до якомога повнішого виявлення своїх можливостей та розкриття здібностей не тільки у професійній, але й інших сферах життя.

Головною метою інноваційного навчання має стати розвинута пізнавальна активність та самостійність вчителів-практиків, сформовані нові фахові компетентності, які відповідають запитам суспільства та задовольняють потребу особистості у власній самореалізації.

Критерії ефективного навчання:

- практична спрямованість;
- дослідницький характер навчальної роботи;
- глибоке зосередження на матеріалі;
- розвивальний та ціннісний зміст нових знань;

- опанування нового матеріалу великими блоками;
- використання групових форм роботи.

Результатом партнерської співпраці методиста системи післядипломної освіти та вчителя-слухача стають не тільки нові знання, набуті практичні навички, професійні уміння, але й компетентності, необхідні для подальшої успішної діяльності.

З метою глибшого вивчення основних потреб слухачів курсів підвищення кваліфікації та встановлення пріоритетів щодо вибору найбільш цікавих форм і методів організації освітнього процесу в Інституті післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка були розроблені діагностувальні анкети та проведено опитування, що дозволило визначити необхідну репрезентативну вибірку, яка становила близько 90 осіб. За результатами опитування встановлено, що серед першочергових потреб педагога визначили прагнення покращити знання для ефективної діяльності – 85%; потреба у спілкуванні з цікавими людьми становить 82, 3%; потреба у новому досвіді (новизна, прагнення змінити обстановку) – 73, 4%. Високі показники відображають бажання педагогів розвиватися, підвищувати загальну та професійну культуру, продуктивно конструювати особистий педагогічний досвід та активну діяльність задля удосконалення особистості усіх учасників освітнього процесу.

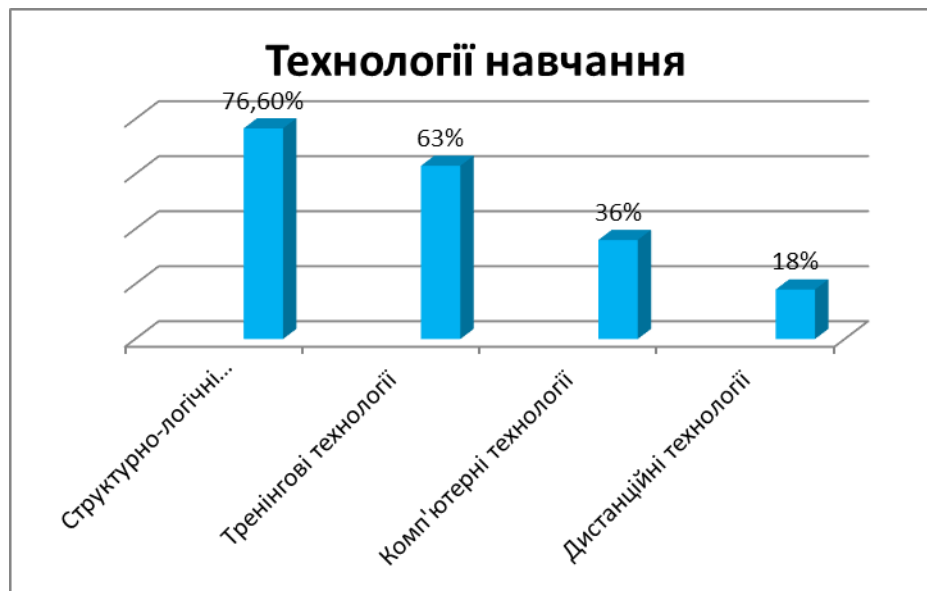
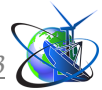
Оптимальний варіант організації освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації, на думку, слухачів може відбуватися за умови застосування структурно-логічних (заданих) технологій. Їх обрали 69 осіб, що становить 76,6% опитаних.

Тренінгові форми навчання як інструмент формування компетентностей, розширення досвіду й опанування знань пріоритетні для 57 осіб (63%). Педагогам імпонує здатність взаємодіяти у неформальній обстановці, активне спілкування, варіативність розв'язання проблем, отримання нових знань у процесі колективної творчо-пошукової діяльності.

Робота сучасного вчителя неможлива без цифрових технологій. Особливо перехід шкіл на дистанційне та змішане навчання в умовах карантину та воєнного стану визначили важливість цифрової грамотності для освітянської спільноти.

Впродовж останніх років педагоги активно підвищували кваліфікацію з використанням дистанційних технологій. Зокрема у 2021 р. 21,8% (52 особи), а у 2022р. – 84% опитаних віддали перевагу навчанню у режимі on-line. Проте за результатами анкетування, проведеного у 2023 році, виявилось певне зниження показників. Зокрема серед пріоритетних комп'ютерні технології обрали тільки 33 особи (36%). І дистанційні технології цікаві для 18 осіб (20%). Рис.1.

Що стосується пріоритетних форм навчання, то серед трьох запропонованих (очна, очно-дистанційна, дистанційна) 51слухач (56,6%) обрали очно-дистанційну форму, 48 (53,3%) педагогів віддали перевагу очно-дистанційному навчанню і тільки 3 осіб (3,3 %) обрало дистанційну форму підвищення кваліфікації.

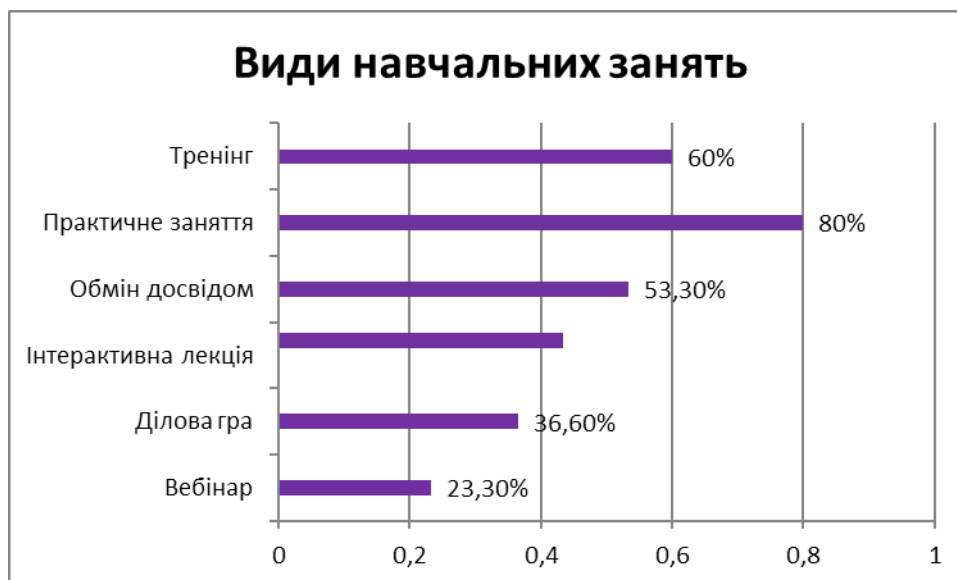

Рисунок 1. Пріоритетні ехнології навчання

Ми вважаємо, що на вибір респондентів у першу чергу вплинули карантинні обмеження та військовий стан у країні, які зумовили обмеження або втрату контактів з колегами, спричинили дефіцит живого спілкування. Тому з відновленням очного навчання на курсах підвищення кваліфікації педагоги прагнули соціального контакту, комунікації, уваги, підтримки. Командна робота, обмін думками з колегами, можливість висловитися і бути почутим, отримати негайний зворотний зв'язок від викладача, продуктивна дискусія є незаперечними перевагами очного навчання. Адже, як зазначають відомі психологи А. Маслоу, Г. Костюк, П. Зінченко, базову потребу людини становить потреба у взаємодії, а основою навчальної діяльності освітян є педагогічне співробітництво на принципах партнерства. Віртуальні онлайн середовища полегшують навчання, але не замінять роль досвідчених і кваліфікованих творчих викладачів, які володіють високим рівнем професійної підготовки та відповідних компетенцій, демонструють нові соціальні відносини. Сучасний викладач сприяє особистісному та фаховому зростанню педагогів, допомагає обрати індивідуальну траєкторію розвитку, розвиває здатність до інноваційної професійної діяльності, вибудовує таку взаємодію, найважливішою характеристикою якої є «можливість взаємного впливу й здійснення реальних перетворень не тільки в пізнавальній, емоційно-вольовій, а й у особистісній сферах» [1, с.253].

Прагнення педагогів активно навчатися, діяти, мислити по-новому підтверджують дані щодо визначення пріоритетних видів навчальних занять: до трійки лідируючих слухачі віднесли практичне заняття – 72 особи (80%), тренінг – 54 особи (60%) та обмін досвідом 48 осіб (53,3%). Відповідно інтерактивній лекції та діловій грі віддають перевагу 39 осіб (43,3%) та 33 особи (36,6%). Навчатися на вебінарах цікаво 21 особі (23, 3%). Рис.2.

Рисунок 2. Пріоритетні види навчальних занять

Отже, у підсумку найважливішим для педагогів є особистісне та професійне зростання через отримання нового досвіду, продуктивне спілкування на очних та очно-дистанційних формах навчання з застосуванням структурно-логічних та тренінгових технологій, які забезпечують педагогічну співпрацю, цілеспрямованість та взаємоузгодженість дій учасників, сприяють конструктивній комунікації.

Практична цінність розвитку післядипломної освіти вчителя полягає у переосмисленні свого професіоналізму, особистого досвіду, збагаченні творчих ідей, освоєнні сучасних інноваційних технологій. Беручи до уваги результати анкетування, працівники кафедри післядипломної освіти враховують побажання слухачів під час планування своєї діяльності. Викладачі створюють оптимально-інтенсивний варіант взаємодії, сучасних умовах гарантує вільний вибір курсів підвищення кваліфікації, гнучких за формою, ефективних за змістовим та технологічним наповненням, і реалізує можливість продуктивно виконувати завдання освіти.

Висновок.

Покращення в галузі післядипломної педагогічної освіти України відбувається шляхом оптимізації освітнього процесу за допомогою інноваційних форм організації діяльності, технологізації навчального процесу, а також способом використання ефективних методів педагогічного співробітництва.

Завдяки цим крокам відбувається досягнення бажаного результату: виховання педагога з високою теоретичною та практичною підготовкою, сформованою системою професійних компетентностей та культурних цінностей, творчих особистостей, які прагнуть до активної дослідницької діяльності та запровадження ефективного передового досвіду у власну практику роботи.

Література:

1. Грудинін О. Педагогічна взаємодія в контексті особистісно орієнтованої освітньої парадигми. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/2758/1/Pedahohichna%20vzaiemodiia.pdf> (дата звернення: 15.04.2023)
2. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. К. : Міленіум, 2004.358 с.
3. Закон про освіту. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.04.2023)
4. Сисоєва С.О.Педагогічні технології: визначення, структура, проблеми впровадження. URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1618/1/S_Sysoyeva_NPO_4_GI.pdf (дата звернення: 15.04.2023)
5. Сігаєва Л.Є. Інноваційні технології в навчанні дорослих. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10646/Sigayev%20.pdf;jsessionid=53AB98006340FC23868D851EFACF4BEF?sequence=1> (дата звернення: 15.04.2023)
6. Сучасні технології освіти дорослих : посіб. / авт. кол. : Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко, Л. Є. Сігаєва, С. В. Зінченко, О. В. Баніт, Н. І. Дорошенко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 182. с.200 пр.
7. Швалб Ю. М. Задачний підхід до побудови навчального тренінгу в ВУЗі. Психологічні тренінгові технології у правоохоронній діяльності : наук.-метод. та організац.-практ. пробл. впровадж. і використ., перспективи розв.: матеріали міжнар. наук.- практ. конф., Донецьк, 27-28 трав. 2005 р. Донецьк : ДЮІ, 2005. 217 с.

***Abstract.** The article examines the issue of introducing innovative learning technologies into the system of postgraduate pedagogical education as basic in the development of trainees' competencies; promising innovative technologies capable of positively influencing the improvement of the qualification level of pedagogical workers are characterized; the peculiarities of creating an innovative educational environment and the formation of a successful teacher by means of pedagogical interaction are revealed.*

***Keywords:** pedagogy of interaction, cooperation, innovative technologies, innovative learning technologies, innovative optimal intensive technologies, teacher, pedagogue.*